

Ս. ԳՐԱԿԱՆ

ՕՏԱՐԱԿԱՆԸ

Յարութենէն եւ մահուան վրայ տարւած յաղթանակէն յետոյ, այլեւս չէր տրտէր իրբեւ մարդ ապրիլ այս աշխարհի վրայ: Իրազործուած էր երազը, որ գերապոյն տեսիլքը պիտի մնար հողիններուն, քաղցր ինչպէս սէրը յաւիտենական, ինչպէս յոյսը: Յարութենէն վերջ իր քառասուն օրերը եղան սիրոյ ալյապէս անպիտանարիներ ժողովուրդին մը, ուր մարդն ու Աստուած աւելի մօտէն կրցան վայելել ու ճանչնալ զիրար, մին իր յաւերժական սիրոյն եւ միւսը իր բաղձանքին մէջ:

Լոյսը, գերապոյն բանը, շօշափելի եղած էր, ապրած ու քալած էր մարդոց հետ յաւիտենականութեան ճամբայէն: Օտարականի աննիւթացած մարմնաւորութիւնը այժմ կը ճառագայթէր հաւատացեալներու մէջ, իսկ անոնց վիշտերէն եւ յուսահատութիւններէն չարչարուած հողին կը թրթռար ու կը ընչէր երկնքի բարութիւնը, սիրոյ, դուքի, սքանչացման բազմապատիկ երտնդներով: Սարած զգացումները եղկացած էին, հողինները թեւեր էին հաղբը, եւ այս ներածուի թրթռումներէն կը ծնէր հոգեկան դարունը: Ամէն ինչ ըզձանք ու սլացք էր այդ օրերուն, տեւելու, անմահանալու տենչով, անհուն ժայթք էր, հողէն ու երկնքէն, որոնց կենդանի շունչն էր Օտարականը, անցեալի եւ ապագայի լուսաւոր կամուրջը, խոստումը յաւիտենականութեան հաւատաքին:

Հաւատացեալներուն համար Յարութեան չոր երազն էր, օրուան լոյսին մէջ իր

թեզանք քակող: Լոյսը մարմնին, ձայնը սրտին, որուն տենչով՝ դիտէ սարսուղ հողին կեանքի մութերուն դէմ: Անիկա դիտուան դէմ վառող լեռն էր, ճառագայթը՝ որ հեռուններէն անդին կը շողար:

Հասարակաց եւ առօրեայ ապրումներ շունչեցաւ իրեններուն հետ Յարութենէն յետոյ, սակայն բազմաթիւ անգամներ երեւեցաւ անոնց, յիշեցնելու եւ վերահաստատելու խոստումները՝ որոնք եղած էին եւ խորհուրդները՝ որոնք դժուար պիտի ըլլար բառերով արձանագրել թուղթի վրայ:

Բոլորը դարձեալ միասին էին Զիթենեաց լեռան բարձունքին, առաքեալները թողած ընդմիջու իրենց ուսկանները, իսկ հաւատացեալները՝ իրենց մտահոգութիւնները: Բոլորը միասին կը պատրաստուէին մեծ պործին, որ կը բացուէր իրենց առջեւ, լոյսերով եւ արիւններով ողողուած ճամբու մը նման:

Մայիսի վերջին իրիկուններէն մէկն էր, սոկեղոծ ամպերը արեւուն շուրջ՝ զիլուտով, նման էին յուզարկաւորներու: Վարդ առաքեալներն ու հաւատացեալները անյաղ աչքերով Օտարականը կը դիտէին, որ լոյսի սիւնի մը պէս կը կենար իրենց մէջեւ: Տրտուր էին, զգալով թէ ամէն սկիզբ երազով ալլակերպուած վախճան մըն է, թէ ամէն ինչ գեղեցիկ է տառապանքէն յետոյ: Միասին վստահութիւնը, ինչպէս ամէն վստահութիւն, կը լեցնէր զիրենք երջանկութեան նոր, կարծես անձանթ հնարաւորութեամբ: Օտարականը կը նայէր նրոստաղէմին,

որ արևմտի մղձառանջ մը ինչպէս կը հեւար, լեռներուն՝ որոնց գագաթին արեւը վերա-
սոր թռչունի նման իր սիրտն էր բացեր։ Տիրուր էր նաեւ Ինքը, Իր արկնով թրջուած
երկրէր տակաւին շատ քաղցր կը բուրէր, իսկ Իր սիրով տրոփուն հողիները կեանքի
չափ թանկ եւ երկնքին չափ անուշ կը
թուէին Իրեն։ Կր զգար թէ ամէն կուրծքի
տակ երգ մը կար, ամէն սրտի մէջ վէճ մը
կը կոտորար, ամէն թեւ իր շղթան տնէր,
իսկ կեանքի ցաւերը ստաղկերու չափ անհո-
մար-էին։ Միւս կողմէ սակայն, մարդկային
ստաղկանքէն քամուած իւղին կաթիլներով
էր մատուած Աստուծոյ գթութեան ջահը
Պաշտօնի հանդէպ, որ Ինքն էր։ Իր ցունդոտ
աչքերով, բայց հրճուազին, կը տեսնէր որ
մարդկային գիտակցութիւնը զարթոնքի մէջ
էր, եւ թէ հեռու չէր այն օրը, երբ պայլն ու
պառնուկը միասին պիտի արածէին։ Բար-
ձունքին վրայ, ինչպէս տեսիլքի մը մէջ,
յրջապատուած իրեններով, Իր հողիին մէ-
ջէն կը տողանցէին այս մտածումները, լի
դառնութեամբ, բայց լեցուն՝ յոյսով ու
հաւատքով։

Բոլորը գիտէին թէ բաժանումի վայր-
կեանքները կը մօտենային, կը զգային իրեն
տանն սակայն թէ ոչ մէկ ուժ պիտի կրնար
բաժնել զիրենք իրարմէ։ Օտարականին ան-
պատում գոյութիւնը կը խնկանար բոլորի
նայուածքին մէջ, արեւցեանոց ճամբարու-
թեան բարձրացած անոնց տառապալկոծ հո-
ղիներուն ծարաւին դէմ շարտուանելով ան-
ծանօթ նեկտարի մը կաթիլները։

Բոլորը Իր շուրջն էին, կը շնչէին, կը
ծծէին իր քաղցր բայց անբացատրելի գա-
ղափարը, աննւթակերպ էութիւնը, առա-
պելական կախարդանքի մը նենգութենէն
յուսահատ երջանկութեամբ։ Զգայարան-
ներէ եւ մտածումներէ դադրած կարծես,
գերազոյն ստուգութեան մը ճանաչումով ու
դէմյանդիմանութեամբ կը զգային զինքը,
եւ իրենց ահաբեկ ու տառապազին մարդ-

կութիւնը կուլար ուրախութեան արցունք-
ներով։ Լուռ էին բոլորը երանական բու-
թեամբ, մահուան եւ անգրաշխարհի աստ-
ւածային լուսութեամբ, որուն մեղեդիներու
հնչիւնները թրթռացող հողիներուն միայն
յսելի են։

Օտարականը արցունքը աչքերուն՝ տա-
րածեց լոյսերով թաթաւուն ձեռքերը եւ
որհնեց զիրենք։ Վեր բաժնուիմ ձեզմէ, մե-
րստին, ձեզի միանալու համար։ Ինծի
միջով պիտի ընդունիք Սուրբ Հոգին, որ ան-
չէջ բոցի մը նման պիտի մաքրագործէ ձեր
հողիները, եւ անուշահոտ ու սրբասնունդ
այդ ծաւալումէն պիտի ստանաք շնորհներ,
կրակ ու իթեան ձեր գործին ու քարոզու-
թեան։ Իր լուսավիտութիւնը թեւերուն ներքեւ
ձեր խառնախօս շրթները պիտի առնեն կի-
ղումը երկնային կայծին, ըլլալու իմաստու-
թեան շուրջ ու շունչը, լեզուն ու թարգմանը
ճամբարութեան։ Մի՛ երկմտիք, ես ձեզի
հետ պիտի ըլլամ յաւիտեան։ Գիշերուան
խաղաղութեան մէջէն պիտի անցնիմ ձեր
դռններուն առջեւէն, միշտ ներկայ պիտի
ըլլամ ձեր սեղաններուն վրայ, ուր կայ
նուէր մը հացի, բայց մանաւանդ հողիներ՝
կարօտ երկնային մանանային։ Տարակոյսի
մօայլ ձեր ճամբուն, անբեւոյթ լոյս մը
ինչպէս, միշտ ձեր քովէն պիտի քայլեմ,
հնչեցնելով Աստուծոյ ձայնը ձեր ականջնե-
րուն։ Միայն հաւատք ունեցէ՛ք ու վստահ
եղէ՛ք որ իր լծակով պիտի կրնաք չարժել ոչ
միայն լեռները, այլ նաեւ մահաբուն սիր-
տերը։ Հաւատքը կեանք է, ապրող շունչը
աշխարհին, ծիւ մը որ նոր է միշտ, եթէ
նոյնիսկ սերմը ըլլայ հին։ Կայծ մը այդ
հաւատքէն պիտի բաւէր որ դուք հողահէ՛ղ
սիրտերը մարդոց, այրելու դժնիկը չարին,
մոլախոտը մեղքին։ Հոգիս միշտ զօրավիգ
պիտի ըլլայ ձեզի, ձեր տառապանքի, փոր-
ձութեան եւ յաղթանակի պահերուն։ Ձեր
ցաւերը իմ պիտի ըլլան, ձեր մտածումնե-
րուն եւ երազներուն լոյս պիտի ըլլամ, որ-

պէսզի անյուսութեան մութը չմօտենայ ձեզի: Ի՞մ բառերս անբաւական են այժմ յայտնելու այն՝ ինչ որ դուք գիտէ՞ք զգալ այլեւս: Ի՞մ խօսքերս եւ ձեր մտածումները ալիքներ են կնքուած ու սրբազործուած յուշերու, որոնք ձեր երէկը կազմեցին, ձեր վաղը ըլլալու համար: Դուք այլեւս ձեզի չէ՞ք պատկանիր, այլ Ինծի եւ աշխարհին, որոյ/հետեւ մեր արիւններու վտակները նոյն հունէն պիտի քայեն: Տրտմութեան շղարչը որ կ'ամպտէ ձեր սիրտերը, շուտով պիտի վերնայ այն ձեռքերէն՝ զոր հիւսեցին զայն: Շուտով պիտի փշուռի ձեր ականջները խցող կաւը եւ դուք պիտի կրնաք տեսնել ու լսել ամէն բանի սկիզբն ու վերջը, օրհնելով լոյսը որ գիտէ վանել միշտ խաւարը»:

Յետոյ նորէն նայեցաւ բոլորին անհուն քաղցրութեամբ, եւ ցոյց տալով կարմիր հագած ամպերը, որոնք գիպուած էին հորիզոնին վրայ, ըսաւ. «Ահա նաւ որ պիտի տանի զիս երկինք, իրական մօրս դերկը: Մի մոռնաք թէ պիտի վերադառնամ: Մնաք

բարով ձեզի եւ աշխարհին, ուր անցուցի, երազ մը ինչպէս, Ի՞մ նոր կեանքիս սրտառու ժամար»։ Հետզիւ այս խօսքերը աւարտած, բոլորի աչքերուն առջեւ աներեւութացաւ: Յետոյ տեսնոյ որ լուսաւոր ամպ մը, ինչպէս այլակերպութեան օրը, ծրարեց զԱյն իր մէջ ու տարաւ:

Բոլորը անշարժացած էին զարմանքէն. երբ հիասթափեցան, յուզումի փոթորիկի մը մէջ լացին դառնօրէն: Այժմ սակայն միխթարութիւնը ունէին թէ մինակ չէին, թէ Յակոբի խորհրդաւոր սանդուխը երազ մը չէր այլեւս, ինչպէս երկինքը ամպերու վարապոյր մը իրենց դիտուն վերեւ, որովհետեւ շնորհիւ երկնքէն եկած մեծ Հիւրին՝ երկիրը նախադաւթն էր երկնքի արքայութեան, անհուն այգին Երկնաւոր Հօր, որուն մշակները կարողած էին իրենք:

Ամէն օրերու պէս անցաւ այդ օրն ալ, թէեւ ներկայ յաւերժութեանը մէջ, անբաւ սրբութիւններէն իջնող տենչանքի, ձայնի մը նման, որ կը կանչէր բոլորը իր երանութեան:

Վերդ

Ե.